

Στην Αδριανούπολη

Ο ΚΟΣΜΟΣ ήταν ανάστατος στην Αδριανούπολη. Απ' όλες τις χώρες και τα χωριά της γειτονιάς, άντρες και γυναίκες έφθαναν με τα παιδιά τους, όλοι στολισμένοι με τα καλύτερά τους ρούχα και τα πολυτιμότερα διαμαντικά, για να παραβρεθούν στο νυχτερινό εκείνο πανηγύρι του Δεκαπενταύγουστου, που τον καιρό εκείνο εορτάζονταν με μεγάλη ευλάβεια και πολυτέλεια στην πρωτεύουσα της Θράκης.

Όλοι οι ξενώνες, όλα τα πανδοχεία ήταν γεμάτα. Και τα σπίτια ακόμα τα ιδιωτικά εφίλευαν συγγενείς και φίλους, ώστε οι τελευταίοι που έφθαναν κατά το βράδυ δεν έβρισκαν πια ούτε κρεβάτι ούτε καν στρώμα να ξαπλωθούν.

Στην ανοιχτή πόρτα ενός ξενώνα, πλάγι στον Έβρο ποταμό, ύστερα από το βασίλειο του ήλιου, ένας γέρος έστεκε και με παρακάλια γύρευε να πείσει τον ξενοδόχο να τον αφήσει να μπει μέσα. Ήταν παστρικά ντυμένος, αν και φτωχικά, και από το χέρι του βαστούσε ένα κοριτσάκι ως τεσσάρων πέντε χρόνων, που από την πολλή την κούραση, έσερνε πια τα ποδαράκια του. Από σπίτι σε σπίτι είχαν γυρίσει όλο το απόγεμα και από παντού τους είχαν διώξει, γιατί πούπετα δε βρίσκονταν πια θέση και με καημό κοίταζε ο γέρος τη γεμάτη σάλα όπου πλήθος άνθρωποι έτρω-

γαν κι έπιναν, και με το μάτι γύρνε μια γωνίτσα που να χωθεί με το κοριτσάκι του.

— Όχι, γέρο μου, να με συμπαθήσεις, του είπε ο ξενοδόχος, που μ' ένα κανάτι κρασί στο χέρι έτρεχε από τον ένα μουσαφίρη στον άλλο, γεμίζοντας τις κασσιτερένιες κούπες. Όχι κρεβάτι και στρώμα, μα ούτε άχυρα πια δεν έχω να σου δώσω. Τράβα παρακάτω.

— Πάμε, παιδί μου! είπε ο γέρος αναστενάζοντας. Ούτε δω δε μας θέλουν...

Μα το παιδάκι έπεσε στα χώματα και ακούμπησε το κεφάλι του στο πεζούλι της πόρτας.

— Δεν μπορώ πια, παππού... μουρμούρισε. Έλα να κοιμηθούμε δω... Τα ματάκια του βασίλειαν και αποκοιμήθηκε ευθύς.

Ένας νέος χωρικός, που έβγαине κείνη την ώρα από τον ξενώνα, δεν είδε το παιδί και κόντεψε να το χτυπήσει. Ο γέρος άπλωσε το χέρι και τον βάσταξε.

— Πρόσεχε! φώναξε.

Ο χωρικός σταμάτησε και, βλέποντας το κοριτσάκι, έσκυψε και το σήκωσε.

— Άλλο μέρος δε βρήκες, άνθρωπέ μου, να κοιμήσεις το παιδί; είπε αγανακτισμένος. Κόντεπα να το σκοτώσω! Δεν το παίρνεις μέσα το δύστιχο, να το πλαγιάσεις σε κανένα κρεβάτι;

— Δεν έχει θέση, αποκρίθηκε ο γέρος αποθαρρυσμένος, κανένας δε μας δέχεται! Όλα τα ξενοδοχεία είναι γεμάτα και δεν ξέρω πού να πάγω!

— Αμέ βέβαια είναι γεμάτα! Δεν ήξερες να το συλλογιστείς πρωύτερα; Σε πανηγύρι έρχεσαι, χριστιανέ μου, και τέτοια ώρα φτάνεις;

Ο γέρος δεν αποκρίθηκε αμέσως. Σα σαστισμένος κοίταξε τον νέο χωρικό και μια στιγμή το μάτι του σταμάτησε στα χέρια που κρατούσαν το κοιμισμένο παιδί.

— Δεν έρχομουν στο πανηγύρι, παιδί μου, είπε, ούτε ήξερα πως αυτό το κακό γίνεται δω. Έρχομαι από πολύ μακριά και δεν ξέρω τον τόπο.

Η φωνή του γέρου μαρτυρούσε τέτοια κούραση, που ο χωρικός τον λυπήθηκε.

— Κι εγώ δεν είμαι του τόπου, είπε πιο σιγά, ειδικά θα σου έλεγα να έλθεις σπίτι μου... Στάσου! Έλα μαζί μου! Κάτι θα σου βρω. Πηγαίνω στου Κατεπάνω¹ Κρηνίτη και η Κυρά έχει μεγάλη καρδιά. Θα λυπηθεί το παιδί σου.

Και με το κοριτσάκι στην αγκαλιά, ο χωρικός ξεκίνησε ακολουθώντας την όχθη του ποταμού.

— Εγγονάκι σου είναι το μικρό; ρώτησε τον γέρο που περπατούσε πλάγι του.

— Όχι, αποκρίθηκε ο γέρος.

— Όχι; Ούτε παιδί σου δεν είναι βέβαια!

— Όχι, δεν έχει γονείς το άμοιρο. Μα είναι αρχοντόπουλο.

Ο χωρικός το κοίταξε και είπε με συμπάθεια:

— Το καημένο! Τι όμορφο που είναι!

— Ναι, είπε ο γέρος, και η μάνα του και ο πατέρας του ήταν όμορφοι.

1. Κατεπάνω: τίτλος που δίνονταν προπάντων στους στρατηγούς μερικών Θεμάτων κοντά στα σύνορα. Ο Κατεπάνω είχε μεγαλύτερη εξουσία από τους άλλους στρατηγούς Θεμάτων, επειδή είχε και μεγαλύτερη ευθύνη.

— Λες πως έρχεσαι από μακριά; Τα ρούχα σου μοιάζουν βουλγάρικα.

— Δεν είμαι Βούλγαρος, μα έρχομαι από τη Σκάμπα.²

— ΔιάβOLE! Όλη τη Μακεδονία την πέρασες και δε σε σταμάτησε κανένας;

— Στις βουλγάρικες χώρες δε βρήκα δυσκολία. Ήμουν σε δημόσια θέση στη Σκάμπα και τα χαρτιά μου ήταν τακτικά. Και όταν μπήκα στις ελληνικές χώρες, είχα κάτι άλλο που μ' άνοιγε όλες τις πόρτες.

— Μπα; Σαν τι;

— Διαβατήριο με τη βούλα του Ευστάθιου Δαφνομήλη.³

Ο χωρικός γύρισε απότομα και τον κοίταξε.

— Πού τον ξέρεις τον Ευστάθιο Δαφνομήλη; ρώτησε.

— Δεν τον ξέρω εγώ, τον ήξερε η μάνα του παιδιού. Μην τον ξέρεις κι εσύ;

— Ναι, τον ξέρω. Μα πες μου, πώς πέρασες με διαβατήριο γυναίκα;

— Δε λέει όνομα το διαβατήριο.

— Πώς γίνεται; έκανε σαστισμένος ο χωρικός. Σ' εποχή πολέμου ένα τέτοιο χαρτί είναι επικίνδυνο. Πώς μπορεί να το υπέγραψε ο Δαφνομήλης;

— Το διαβατήριο αυτό χρησιμεύει μόνο σ' όποιον μπορεί να παρουσιάσει μαζί κι ένα σημάδι.

— Τι σημάδι;

2. Σκάμπα: σημερινό Ελσαβάν.

3. Ευστάθιος Δαφνομήλης: στρατηγός του Βασιλείου Β', του Βουλγαροκτόνου.

— Ένα σταυρό στολισμένο μαργαριτάρια, όπου βρίσκεται χαραγμένο τ' όνομα της Αυγούστας Ελένης,⁴ Θεός σχωρέσ' την!

Ο νέος τον λοξοκοίταξε. Λίγη ώρα πήγαιναν σιωπηλοί.

— Άκουσε, γέρο, είπε σοβαρά ο χωρικός, μια συμβουλή θα σου δώσω· μιλάς πολύ και στις μέρες που ζούμε καλό είναι να μάθεις να σωπαίνεις. Πως μου τα είπες εμένα δεν πειράζει, είμαι Έλληνας. Μα μπορούσα να είμαι Βούλγαρος και τότε την είχες άσχημα. Ένας Βούλγαρος θα σ' έπνιγε σα λαγό για να σου πάρει το διαβατήριο και τον σταυρό. Πρόσεχε σε ποιον μιλάς. Οι κατάσκοποι δε λείπουν και από τα δυο μέρη.

— Το ξέρω, είπε ήσυχα ο γέρος, κι εσύ είσαι κατάσκοπος. Μα είσαι φίλος.

Ο χωρικός τον κοίταξε και είπε λαφριά:

— Χωρατεύεις, γέρο!

— Το ξέρεις πως δε χωρατεύω, είπε ο γέρος χωρίς να ταραχτεί. Το σημάδι της σαΐτας που σου τρύπησε το φρύδι και το κομμένο δάχτυλο του αριστερού σου χεριού θα μου έλεγαν ποιος είσαι, ακόμα και αν δε σε είχα δει με ράσο καλόγερου.

Ο χωρικός σταμάτησε και ακούμπησε το χέρι στον ώμο του γέρου.

— Ποιος είσαι; ρώτησε σοβαρά.

4. Η Αυτοκράτειρα Ελένη ήταν γυναίκα του Κωνσταντίνου Η', αδελφού του Βουλγαροκτόνου, που βασίλευε μαζί του. Ο Βουλγαροκτόνος δεν ήταν παντρεμένος.

— Σαν ενώθηκε ο Νικουλιτσάς⁵ με τον τσάρο Σαμουίλ, και μαζί ξαναπολιορκήσαν τα Σέρβια που μόλις τα είχε κυριεύσει ο βασιλιάς μας εσύ, με το ράσο του γιου μου, βγήκες από την πολιορκημένη χώρα κι έτρεξες στον αυτοκράτορα που τραβούσε κατά τη Θεσσαλονίκη, και τον πρόφθασες και τον εγύρισες πίσω...

— Είσαι ο πατέρας του Γρηγόρη; διέκοψε ο άλλος ταραγμένος.

— Του παλιού σου φίλου, ναι, Νικίτα!

Ο νέος πήρε το χέρι του γέρου και το φίλησε με συγκίνηση.

— Από τον Γρηγόρη έμαθα να σε γνωρίζω και να σ' αγαπώ, γερο-Παγράτη,⁶ είπε. Και τώρα μη φοβάσαι τίποτα! Ό,τι μπορώ θα το κάμω για να σε βοηθήσω εδώ που ήλθες, ξένος κι άγνωστος. Πες μου πού πηγαίνεις;

— Δεν ξέρω, παιδί μου! είπε με κούραση ο γέρος. Έφαγα τα πόδια μου στους δρόμους! Πήγα στη Θεσσαλονίκη, πήγα στη Βασιλεύουσα, κι από κει με στείλανε δω, κι από δω Κύριος οίδε πού θα με στείλουν! Απόκανα στους κόπους!

— Τι πήγες να κάνεις στη Βασιλεύουσα;

— Πήγα να παραδώσω το παιδί στα χέρια της Αυγούστας. Μα πέθανε η Αυγούστα.

— Της Αυγούστας; Τίνος παιδί είναι λοιπόν;

5. Νικουλιτσάς ή Νικολίτσης: ήταν στρατηγός του τσάρου της Βουλγαρίας, του Σαμουίλ, στα Σέρβια, όταν τα πολιορκήσε και τα πήρε ο Βασίλειος Β', στα 1003.

6. Παγράτης: Κοίταξε *Για την Πατρίδα*, της ίδιας.

— Τ' όνομα δεν το ξέρεις· μα τους γονείς του τους αντάμωσες.

— Εγώ; — ο Νικήτας τον κοίταξε σαστισμένος.

— Ο πατέρας του ήταν αξιωματικός του Βασιλείου, εξήγησε ο γέρος. Ο Αυτοκράτορας τον έστειλε με μυστική αποστολή στα εχθρικά χώματα, κι εκεί σκοτώθηκε. Με τα χέρια μου τον έθαψα στην αυλή της φυλακής όπου ήμουν δεσμοφύλακας.

— Και τον είδα, λες, εγώ;

—Ναι. Ταξίδευε με τη γυναίκα του ντυμένη αντρίκεια και τους πέρασες εσύ με τη βάρκα σου από τη μιαν όχθη της λίμνης της Πρέσπας στην άλλη, τότε που σ' ε γνώριζαν όλοι με τ' όνομα ο Νικήτας ο βαρκάρης.⁷

— Ξέρω...! Θυμούμαι! είπε ο Νικήτας συλλογισμένος. Παν έξι χρόνια από τότε... Λοιπόν το αγόρι εκείνο, ο παραγιός, ήταν γυναίκα του; Και πώς τα ξέρεις εσύ όλ' αυτά, γερο-Παγράτη;

— Μου τα διηγήθηκε πέρσι ο Γρηγόρης, τον καιρό που με το ράσο του γύριζες εσύ στα βουλγάρικα μέρη κι έμενε αυτός κρυμμένος στη φυλακή μου. Εκείνες τις μέρες έφθασε και η μάνα του παιδιού, άρρωστη, στα τελευταία της, και πέθανε κει. Ο Γρηγόρης κι εγώ τη θάψαμε πλάγι στον καλό της...

Με το χέρι σκούπισε ο γέρος τα δάκρυα που θόλωναν τα μάτια του.

— Και πώς έτυχε να γυρίσει πάλι στη Σκάμπα η δύστυχη; ρώτησε ο Νικήτας.

7. Κοίταξε Για την Πατρίδα.

— Σαν χήρεψε, πήγε στο μοναστήρι του Στουδίου. Εκεί γεννήθηκε το παιδί της. Μα η υγεία της ήταν κατεστραμμένη, δεν έγιανε ποτέ. Οι γιατροί την έβλεπαν που μαραίνονταν κάθε μέρα και δεν καταλάβαιναν τι έχει! Εγώ ξέρω τι την έτρωγε· πάγει από ραγισμένη καρδιά!... Σαν ένιωσε πως κοντεύει το τέλος της, θέλησε να πάγει το παιδί της να προσκυνήσει τον τάφο του πατέρα του. Έφυγε λοιπόν από την Πόλη και με το διαβατήριο του Ευστάθιου Δαφνομήλη πήγε στο Δυρράχιο, κι από κει, με τη βοήθειά μου, μπήκε στη Σκάμπα. Το ήξερε πως θα πέθαινε και ζήτησε να τη θάψουν πλάγι στον άντρα της. Εντολή μου άφησε να πάγω το παιδί της στη βασίλισσα, και μόνη της εκρέμασε τον σταυρό στον λαιμό του παιδιού, για να το αναγνωρίσει η Αυγούστα.

— Κι έφυγες ευθύς;

— Μόλις μπόρεσα. Άφησα τη γριά μου να φροντίζει την καντήλα των τάφων κι έφυγα. Τράβηξα πολλά, γιατί ο τόπος ήταν ανάστατος. Εκείνες τις μέρες η Βέρροια είχε παραδοθεί στον Βασιλιά μας χωρίς μάχη, μα τα Σέρβια βαστούσαν. Εκείνος ο κοντός ανθρωπάκος, ο Νικουλιτσάς σαν λεοντάρι λένε πως πολεμούσε! Όταν έπεσε όμως το φρούριο και τον έπιασε ο βασιλιάς μας, τον εσυγχώρησε, λένε, και τον άφησε, λένε, κι ελεύθερο! Αλήθεια είναι;

— Ναι, αλήθεια. Μα του έβαλε όρο να μην ξαναγουρίσει στη Βουλγαρία.

— Στο μοναστήρι όπου ήμουν κρυμμένος τότε, έμαθα πως δραπέτευσε ο Νικουλιτσάς και πως έτρεξε με τον καταραμένο του τον Σαμουήλ να πολιορκήσει πάλι τα Σέρβια. Ο Γρηγόρης ήλθε τότε και με βρήκε και μου διηγήθηκε πως

έφυγες εσύ και πως έσκασες τρία άλογα για να προφθάσεις τον Αυτοκράτορα στον δρόμο της Θεσσαλονίκης, και πως γύρισε ο Αύγουστος σαν αστραπή, όπως μόνος ο Αυτοκράτορας ξέρει να το κάνει, κι έπεσε ξαφνικά στους πολιορκητές και τους έτρεψε σε φυγή. Δεν έμαθα πια τι απόγινε ο Νικουλιτσάς.

— Έφυγε, αποκρίθηκε ο Νικίτας, μα του έστησαν καρτέρι και τον ξανάπιασαν και τώρα βρίσκεται κλεισμένος στις φυλακές της Βασιλεύουσας.

— Δόξα τω Θεώ! είπε ο Παγράτης και σταυροκοπήθηκε. Σαν ξέκοψε, και το μάθανε οι Βούλγαροι, τόσο αυθάδεις γίνηκαν, που ούτε να ξεμυτίσομε δεν τολμούσαμε μεις! Καλά έκανε και τον κλείδωσε στη φυλακή ο Αύγουστος.

— Το έκανε όμως με βαριά καρδιά, είπε ο Νικίτας, γιατί θαυμάζει την ανδρεία του που είναι μεγάλη, και ξέρει ν' αναγνωρίζει τα προτερήματα των εχθρών του. Μα πες μου τα δικά σου. Από το μοναστήρι σου, πού πήγες;

— Ύστερα από καιρό, αφού πέρασε το πολύ κρύο κι έλιωσαν τα χιόνια, τράβηξα για τη Θεσσαλονίκη, είπε ο Παγράτης. Μα εκεί έμαθα πως από καιρό είχε πεθάνει η Αυγούστα! Λυπήθηκα κατάκαρδα, μα δεν απελπίστηκα. Είπα πως ο Αύγουστος ο Κωνσταντίνος θ' αναγνωρίζει τον σταυρό και το παιδί και τράβηξα για τη Βασιλεύουσα. Να! Αυτός ν' αναγνωρίζει το παιδί! Ούτε να το δει θέλψει! Ούτε εγώ δεν τον είδα! Έχασα στην Πόλη εβδομάδες και μίνες, δε στάθηκε τρόπος! Δεν τον άφηνε η συλλογή για τ' άλογά του και το ιπποδρόμιο να δει τ' ορφανό του αξιωματικού του. Μέρα νύχτα, χωμένος στη διασκέδαση, καρφί δεν του καίγεται! Ας

είναι καλά ο Βασίλειος που τραβά τις σκοτούρες του θρόνου!
Η αφεντιά του, ο Κωνσταντίνος, το γλέντι μόνο γυρεύει!

Ο Νικίτας γέλασε.

— Μην φωνάζεις τόσο δυνατά, είπε, μη σ' ακούσει κανένας
και του το πει! Τότε είναι που θα δοκιμάσεις τη δύναμή του!
Σα θέλει να εκδικηθεί, θυμάται πως είναι βασιλιάς.

Ο Παγράτης κοίταξε τρομαγμένος γύρω του, μα δεν είδε
κανένα.

— Το ποτάμι δεν έχει αυτιά, είπε, και βρισκόμαστε μα-
κριά από το Ιερό Παλάτι. Έπειτα φεύγω αύριο.

— Για πού;

— Εσύ θα μου το πεις. Σαν απελπίστηκα από τον Αύ-
γουστο τον Κωνσταντίνο, είπα να βρω τον μεγαλόψυχο
αδελφό του. Μου είπαν πως βρίσκεται στη Βουλγαρία. Πή-
ρα πάλι τα πόδια μου και γύρισα βόρεια. Τι τράβηξα, δε σου
το λέγω. Έφθασα σήμερα εδώ αποσταμένος και είδες την
απελπισία μου που ούτε κρεβάτι δε βρήκα να πλαγιάσω το
παιδί. Ο Θεός με λυπήθηκε και σ' έβαλε στον δρόμο μου.
Εσύ τώρα θα μου πεις τι να κάνω και πού να πάγω να βρω
τον Βασιλέα.

— Καλά λες πως ο Θεός σε λυπήθηκε, γερο-Παγράτη,
είπε ο Νικίτας, στην ώρα έφθασες. Αύριο φεύγω για τον
Δούναβη όπου βρίσκεται ο Αυτοκράτορας. Τελείωσαν πια
τα βάσανά σου! Θα σε πάρω μαζί μου.

Κουβεντιάζοντας, έφθασαν σ' ένα μεγάλο αρχοντικό πα-
λάτι με καμάρες μαρμαρένιες. Στην έξω πύλη φύλαγε ένας
φρουρός. Ο Νικίτας έβγαλε απ' τον κόρφο του ένα έγγραφο
και αφού το εξέτασε ο φρουρός του το επέστρεψε λέγοντας:

— Ο Κατεπάνω σε περιμένει. Διέταξε, σαν ξαναπεράσεις, να πας αμέσως στο δωμάτιό του. Ο γέρος αυτός τι θέλει μαζί σου;

— Είναι δικός μου άνθρωπος, αποκρίθηκε ο Νικήτας. Άφησέ τον να περάσει.

Μπήκαν στην αυλή με τους μαρμαρένιους δρόμους και τα πολύχρωμα ψηφιδωτά, με τα αλαβάστρινα σιντριβάνια που σκορπούσαν τα νερά τους κι έχυναν τη δροσιά τους στη ζεστή ατμόσφαιρα της αυγουστιάτικης βραδιάς. Ο Νικήτας προχωρούσε αδιάφορα, ούτε μια ματιά δεν έριχνε γύρω του. Μα ο γερο-Παγράτης, αμάθητος από αριστοκρατική πολυτέλεια, τον τράβηξε από το ρούχο για να του δείξει τη μαγευτική ομορφιά του κήπου, το χλωρό χορτάρι που σαν πυκνό χαλί πράσινο απλώνουνταν δεξιά, αριστερά, ανάμεσα στους δρόμους και τους ανθώνες, όπου τα μυρωδάτα τριαντάφυλλα και οι υπερήφανοι κρίνοι σκορπούσαν το μεθυστικό τους μοσχοβόλημα.

— Δε σταματάς να θαυμάσεις, αδελφέ; του είπε μαγεμένος.

Ο Νικήτας γέλασε.

— Δεν έχω καιρό, αποκρίθηκε. Έπειτα είδα και ωραιότερα στα παλάτια της Πόλης...

Όλες οι πόρτες του σπιτιού ήταν ανοιχτές. Μπήκαν ίσια σε μια μεγάλη μαρμαροστρωμένη σάλα, όπου μια αρχόντισσα, πλούσια ντυμένη και στολισμένη με πολύτιμα διαμαντικά, έδινε διαταγές του επιστάτη της που την άκουε με σεβασμό. Πλάγι της στέκονταν δυο αγόρια ως δώδεκα χρόνων, πλουσιοντυμένα κι αυτά με τα εορτάσιμά τους ρούχα. Το ένα, ψηλό, μελαχρινό, με ζωηρά καστανά μάτια, φαίνονταν,

από την ομοιότητα, πως ήταν γιος της· το άλλο, μικροκαμωμένο, λιγνό, χλωμό, με ξανθά μαλλιά και γαλανά μάτια, όλο όνειρα γεμάτα, ήταν η αντίθεση του πρώτου.

Ο Νικήτας χαιρέτησε βαθιά, μαζεύοντας το παιδάκι στην αγκαλιά του. Μα τα φώτα και οι ομιλίες ξύπνησαν το κοριτσάκι. Άνοιξε τα μάτια του και, βλέποντας το ξένο πρόσωπο του χωρικού, τρόμαξε.

— Παππού! Παππού! φώναξε αγριεμένο.

— Εδώ είμαι, παιδί μου, έννοια σου, είπε ο γέρος. Και με αγάπη το πήρε από τα χέρια του Νικήτα και το έβαλε χάμω.

— Τι όμορφο παιδάκι! Τίνος είναι; ρώτησε η αρχόντισσα — και αιφντώντας το χρυσοκέντητο μεταξωτό φόρεμά της, γονάτισε κοντά στο κοριτσάκι και το τράβηξε στην αγκαλιά της.

— Είναι τούτου του γέρου, Κυρία, αποκρίθηκε ο Νικήτας, και ο γέρος αυτός είναι ο πατέρας του καλύτερού μου φίλου. Έφθασε χωρίς να ξέρει πως γίνονται πανηγύρι και δε βρήκε θέση σε κανέναν ξενώνα. Έρχεται από μακριά και είναι αποσταμένος. Τον έφερα εδώ, Κυρία, ξέροντας τη μεγάλη σου καρδιά.

— Καλά έκανες, είπε η αρχόντισσα, μ' ένα γλυκό χαμόγελο. Καλώς ήλθες, γέρο. Το σπίτι είναι μεγάλο, θα βρούμε θέση και για σένα και για το παιδάκι σου. Κάθισε τώρα να ξεκουραστείς.

Κι έδωσε διαταγή του επιστάτη να φροντίσει για τον γέρο και για το παιδί και να τους δώσουν ευθύς να φάγουν.

Ωστόσο ένας δούλος είχε φωνάξει τον Νικήτα και τον οδήγησε στο δωμάτιο του διοικητή.

Ο Κατεπάνω δεν ήταν μόνος. Δύο αξιωματικοί στέκου-
νταν στην πόρτα και άκουαν τις τελευταίες παραγγελίες
που τους έδινε ο στρατηγός για το νυχτερινό πανηγύρι, ενώ
δυο τρεις δούλοι τού καρφίτσωναν τη χλαμύδα στους ώμους
και τον στόλιζαν με τα παράσημα και διαμαντικά του αξιώ-
ματός του.

Με το χέρι έκανε νόημα σ' όλους να φύγουν, κι όταν
έκλεισε η πόρτα κι έπεσε πάλι στη θέση της η βελουδένια
κουρτίνα, γύρισε στον Νικίτα.

— Ήλθες και πριν, είπε, μα είχα δουλειά. Έχεις τίποτα
σοβαρό να μου αναγγείλεις;

— Όχι, στρατηγέ, ήλθα να πάρω διαταγές σου. Φεύγω
αύριο πρωί για τη Βιδύνη,⁸ όπου πηγαίνω γράμματα για τον
μεγάλο Βασιλέα μας.

— Έρχεσαι από τη Βασιλεύουσα;

— Όχι, από τη Θεσσαλονίκη.

— Είδες τον Δραξάν;⁹

8. Βιδύνη: οχυρό φρούριο του Σαμουήλ στον Δούναβη. Τόσο οχυρό
ήταν, που ο Βασίλειος Β' το πολιορκήσε οκτώ μήνες, πριν κατορ-
θώσει να το κυριεύσει το φθινόπωρο του 1004.

9. Δραξάν: στρατηγός Βούλγαρος. Όταν ο Βουλγαροκτόνος πολιορ-
κήσε τα Βοδενά στα 1003, ο Δραξάν αντιστάθηκε με μεγάλη αν-
δρεία. Αλλά στο τέλος έπεσε το φρούριο και αλυσοδεμένο έφεραν
τον Βούλγαρο στρατηγό εμπρός στον Βασίλειο. Ο Αυτοκράτορας
όχι μόνο τον εσυγχώρησε, αλλά και του έδωσε τίτλους και τιμές
και τον πάντρεψε με μιαν Ελληνίδα στη Θεσσαλονίκη, όπου έζη-
σε ήσυχος μερικά χρόνια. Μόνο όρο τού είχε βάλει ο Βασίλειος να
μη γυρίσει στη Βουλγαρία. Η αγάπη όμως της ελευθερίας ενίκησε
κάθε άλλο αίσθημα, και ο Δραξάν, παρατώντας τη γυναίκα του

— Τον είδα, στρατηγέ. Ήμουν εκεί όταν στεφανώθηκε την εξαδέλφη σου, την Ευδοξία.

Λίγη ώρα ο Κατεπάνω έμεινε σκεπτικός. Ύστερα ρώτησε:

— Πώς παραδέχεται την καινούρια του ζωή;

Ο Νικίτας δεν αποκρίθηκε.

— Μίλησέ μου ελεύθερα, είπε με κάποια λύπη ο Κατεπάνω. Αγαπούσα πολύ την εξαδέλφη μου και θα την ήθελα ευτυχισμένη. Μα όταν την αγάπησε ο Βούλγαρος και μου εξήγησε ο Αύγουστος τις πολιτικές αιτίες που τον έκαναν να επιθυμεί τον γάμο αυτόν, δεν επέμεινα πια.

— Η εξαδέλφη σου φαίνεται ευτυχισμένη, αποκρίθηκε ο Νικίτας. Αγαπά πολύ τον άντρα της.

— Λοιπόν, γιατί διστάζεις να μιλήσεις; Ξέρεις τίποτα για τον Δραξάν;

— Όχι, στρατηγέ, αλλά στην αρχή φαίνονταν ενθουσιασμένος με την ελευθερία και τον γάμο του. Ίσως και να μην περίμενε πως θα του χάριζε ο Αύγουστος τη ζωή, ύστερα από τόση αντίσταση που έκανε στα Βοδενά και γι' αυτό του φαίνονταν γλυκύτερη η συγχώρεση. Σε λίγο όμως άλλαξε. Η νοσταλγία των βουνών του τον έχει ξαναπιάσει. Το παράδειγμα του Νικουλιτσή, που βρίσκεται τώρα στη φυλακή από κει που ήταν ελεύθερος και πατρίκιος, τον συ-

και τα δυο του παιδιά, ξέκοψε στα βουνά της πατρίδας του. Τον ξανάπιασαν όμως και τον έφεραν πίσω. Πάλι τον συγχώρησε ο Βασίλειος και για μερικά χρόνια ακόμα έζησε στη Θεσσαλονίκη ο Δραξάν. Ούτε όμως η καλοπέραση ούτε τα τέσσερα παιδιά του δεν τον έκαναν να ξεχάσει την πατρίδα του, και πάλι ξέκοψε και πάλι τον ξανάπιασε ο Βασίλειος, και αυτή τη φορά τον εσούβλισε.

γκρατεί ακόμα. Αλλά δεν πιστεύω να μπορέσει ποτέ να συμμορφωθεί με την πολιτισμένη ζωή της Θεσσαλονίκης. Μαζί με το γάλα της μάνας τους, αυτοί έχουν βυζάξει και την ανίκητη αγάπη της ελευθερίας και των βουνών τους.

Ο Κατεπάνω χαμογέλασε.

— Αυτό, είπε, δεν μπορώ να τους το προσάψω. Αν μας έπαιρναν εμάς στα βουνά τους, και μεις θα είχαμε τον ανίκητο πόθο της πατρίδας μας. Και συ, Νικήτα, δε θα έμενες αν σ' έπιαναν.

Ο Νικήτας ανατρίχιασε.

— Παναγία μου, μουρμούρισε, καλύτερα θάνατος!

Ο Κατεπάνω πήρε από το γραφείο του διάφορα έγγραφα τυλιγμένα και τα έδωσε του Νικήτα.

— Παράδωσε αυτά του Αυτοκράτορα, είπε, αλλά πριν φύγεις αύριο, έλα πάλι να με δεις· έχω ακόμα μερικές οδηγίες να σου δώσω και απόψε δεν προφθαίνω. Είναι ώρα να πάγω στην εκκλησία.

Ο Νικήτας χαιρέτησε με σεβασμό και βγήκε από το δωμάτιο.

Ένα ιστορικό μυθιστόρημα στο οποίο ανασταίνεται μία από τις ενδοξότερες εποχές του Βυζαντίου: η περίοδος των θριάμβων του Βασιλείου του Β΄ του Βουλγαροκτόνου (957-1025). Με πρωταγωνιστές τρία παιδιά, τον Μιχαήλ, τον Κωνσταντίνο και την Αλεξία, παρακολουθούμε με κομμένη την ανάσα τον αγώνα τους για την υπεράσπιση της πατρίδας.

Συνοδεύεται από ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ με το απαραίτητο υλικό για τη διδακτική αξιοποίηση του έργου σύμφωνα με τους σκοπούς της διδασκαλίας που θέτει το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας στην Υποχρεωτική Εκπαίδευση:

- Χρονολόγιο του βίου και του έργου της Πηνελόπης Δέλτα
- Ιστορικό πλαίσιο-εποχή
- Πραγματολογικά σχόλια, πολιτισμικά στοιχεία
- Ιδεολογικοί άξονες
- Σκιαγράφηση χαρακτήρων
- Θέματα για συζήτηση
- Προτάσεις για διαθεματικές εργασίες • σχέδια project

ISBN 978-960-501-748-4

9 789605 017484

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 5748